

Sygn. akt II UK 346/10

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 20 maja 2011 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Jerzy Kuźniar (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Halina Kiriło

SSN Andrzej Wróbel

w sprawie z wniosku L. B.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych
o jednorazowe odszkodowanie z tytułu choroby zawodowej,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 20 maja 2011 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych
z dnia 27 maja 2010 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Okręgowemu - Sądowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych do
ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania
kasacyjnego.**

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 27 maja 2010 r., Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił apelację wnioskodawcy L. B. od wyroku Sądu Rejonowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 21 stycznia 2010 r., w sprawie przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych, o jednorazowe odszkodowanie z tytułu choroby zawodowej, wskazując w uzasadnieniu, że uszczerbek na zdrowiu wnioskodawcy utrzymuje się na poziomie 20% i nie nastąpiło pogorszenie stanu zdrowia, zatem nie spełnił on przesłanki określonej w art. 12 ust. 2 ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (jednolity tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 167, poz. 1322 ze zm.).

W stanie faktycznym sprawy, decyzją z dnia 25 kwietnia 2005 r., Powiatowy Państwowy Inspektor Sanitarny stwierdził u wnioskodawcy chorobę zawodową - boreliozę. Organ rentowy decyzją z dnia 19 września 2006 r. ustalił, że stały uszczerbek na zdrowiu wnioskodawcy wynikający z choroby zawodowej wynosi 20 %. Odwołanie wnioskodawcy od tej decyzji zostało oddalone wyrokiem Sądu Rejonowego z dnia 23 sierpnia 2007 r. Decyzją ZUS z dnia 9 lipca 2008 r. odmówiono wnioskodawcy wypłaty zwiększonego jednorazowego odszkodowania z tytułu pogorszenia stanu zdrowia. Na podstawie opinii lekarzy psychiatry, neurologa, chorób wewnętrznych i zakaźnych oraz ortopedy Sąd pierwszej instancji ustalił, że u wnioskodawcy doszło do tzw. zajęcia ośrodkowego układu nerwowego ze zwiększonymi ilościami ognisk chorobowych, prowadzącego do przekształcenia się choroby w neuroboreliozę, a także do zespołu pseudoneurastenicznego oraz ograniczonych zaburzeń osobowości i zachowania. Pozostałe dolegliwości, na które wnioskodawca się skarżał zwłaszcza natury ortopedycznej nie wynikają z choroby zawodowej. Apelację od powyższego wyroku oddalił wyrokiem z dnia 27 maja 2010 r., Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, dzieląc ustalenia faktyczne oraz wydane na ich podstawie orzeczenie Sądu pierwszej instancji, przyjmując że w wyniku stwierdzonej choroby zawodowej utrzymuje się u wnioskodawcy nadal 20 % uszczerbek na zdrowiu, a wobec powyższego brak jest podstaw do zasądzenia zwiększonego jednorazowego odszkodowania.

W skardze kasacyjnej od powyższego wyroku pełnomocnik wnioskodawcy zarzucając naruszenie przepisów postępowania - art. 378 § 1 k.p.c. przez jego niezastosowanie, polegające na „nierozpoznaniu apelacji w jej granicach i pominięciu podniesionych w apelacji zarzutów naruszenia przepisów prawa procesowego - art. 227, 232, 235 i 286 k.p.c.”; art. 286 k.p.c. przez jego niezastosowanie i „oparcie ustaleń w zakresie istotnych dla sprawy okoliczności na pisemnej opinii biegłego lekarza psychiatry oraz biegłego lekarza ortopedy, w sytuacji gdy z uwagi na odmienność wniosków opinii uzupełniającej biegłego psychiatry w stosunku do opinii pierwotnej w zakresie oceny stanu zdrowia psychicznego powoda oraz wywołanego nim uszczerbku na zdrowiu, a w stosunku do opinii biegłego ortopedy - wydania tej opinii pomimo braku aktualnych wyników badań, bez których biegły twierdził, że nie jest w stanie opiniować, należało co najmniej wezwać autorów tych opinii na rozprawę i zażądać od nich ustnego wyjaśnienia przedmiotowych opinii, jak również poprzez niedopuszczenie dowodu ze wspólnej opinii biegłych”, art. 382 k.p.c. w związku z art. 233 § 1 k.p.c. w związku z art. 391 k.p.c. poprzez „niedokonanie przez Sąd Okręgowy oceny całokształtu zebranego materiału dowodowego, a to dowodu w postaci opinii biegłego lekarza psychiatry”, oraz art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 k.p.c. poprzez „nie ustosunkowanie się przez Sąd Okręgowy w uzasadnieniu wyroku do zarzutów apelacji kierowanych pod adresem opinii biegłego psychiatry i wyjaśnienia czy i z jakich przyczyn zarzuty podniesione w apelacji pod adresem powyższego dowodu zostały uznane za bezzasadne”, wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania, wraz z orzeczeniem o kosztach postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Skarga kasacyjna okazała się zasadna w zakresie naruszenia wskazanych przepisów prawa procesowego. Skarga kasacyjna przysługuje od orzeczenia sądu drugiej instancji (art. 398¹ k.p.c.) i dlatego jej podstawę może stanowić naruszenie przepisów postępowania przed tym sądem, które nadto mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy (art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c.). Wyłącznie postępowania przed sądem drugiej instancji dotyczy zarzut naruszenia art. 328 § 2 w związku z art. 391 k.p.c.

przez niedostateczne wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku. Naruszenie art. 328 § 2 k.p.c. z reguły nie ma wpływu na treść wyroku, gdyż uzasadnienie sporządzane jest po jego wydaniu (por. wyroki z dnia 1 lipca 1998 r., I PKN 220/98, OSNAPiUS 1999 nr 15, poz. 482; z dnia 9 lipca 1998 r., I PKN 234/98, OSNAPiUS 1999 nr 15, poz. 487; z dnia 7 kwietnia 1999 r., I PKN 653/98, OSNAPiUS 2000 nr 11, poz. 427 oraz z dnia 5 września 2001 r., I PKN 615/00, OSNP 2003 nr 15, poz. 352). Wyjątkowo, niezgodne z art. 328 § 2 k.p.c. sporządzenie uzasadnienia wyroku sądu drugiej instancji, może stanowić usprawiedliwioną podstawę skargi kasacyjnej, gdy niezachowanie jego wymagań konstrukcyjnych może czynić zasadnym kasacyjny zarzut naruszenia prawa materialnego przez jego zastosowanie do niedostatecznie jasno ustalonego stanu faktycznego (wyrok z dnia 5 września 2001 r., I PKN 615/00, OSNP 2003 nr 15, poz. 352), gdy uniemożliwia całkowicie dokonanie oceny toku wyводу, który doprowadził do wydania orzeczenia (wyrok z dnia 18 marca 2003 r., IV CKN 1862/00, LEX nr 109420) lub nie pozwala na jego kontrolę kasacyjną (wyrok z dnia 20 lutego 2003 r., I CKN 65/01, LEX nr 78271).

Taka wyjątkowa sytuacja, w ocenie Sądu Najwyższego, występuje w rozpoznawanej sprawie, gdy się zważy, że uzasadnienie zaskarżonego wyroku, w części wskazującej, iż nie nastąpiło naruszenie art. 227, 232, 235 i 286 k.p.c., pozostaje bez wskazania na czym Sąd oparł powyższe stanowisko. Z całej argumentacji Sądu drugiej instancji, przejętej od Sądu pierwszej instancji, wynika, że brak było podstaw, wobec jednoznacznych wniosków wynikających z opinii biegłych, do dalszego prowadzenia postępowania dowodowego lub ponawiania niektórych dowodów, z tych przyczyn, że zawarte w nich wnioski są dla skarżącego niekorzystne. W ocenie Sądu Najwyższego, wobec przedstawianych zastrzeżeń co do opinii biegłego lekarza psychiatry oraz biegłego lekarza ortopedy, z uwagi na odmienność wniosków opinii uzupełniającej biegłego psychiatry w stosunku do opinii pierwotnej (w zakresie oceny stanu zdrowia psychicznego wnioskodawcy oraz wywołanego nim uszczerbku na zdrowiu), a w stosunku do opinii biegłego ortopedy - wydania tej opinii pomimo braku aktualnych wyników badań, należało wezwać biegłych do sporządzenia wspólnej opinii, koniecznej dla prawidłowego ustalenia ewentualnego procentowego zwiększenia się uszczerbku na zdrowiu wnioskodawcy, będącego następstwem choroby zawodowej. W wyroku z dnia 16

grudnia 1998 r., II UKN 396/98, (OSNP 2000 r. nr 4, poz. 161) Sąd Najwyższy przyjął, że jeżeli w odniesieniu do ustaleń faktycznych wymagających specjalistycznej wiedzy sąd zasięgnął opinii biegłych, to ewentualne powołanie jeszcze innych biegłych, można by uznać za powinność sądu, gdy pierwotna opinia budzi istotne i nie dające się usunąć wątpliwości, a zainteresowana strona wykazuje nieporadność w zgłaszaniu odpowiednich wniosków dowodowych. Podobne poglądy były już wielokrotnie przedstawiane w orzecznictwie por. wyroki z dnia 7 października 1998 r., II UKN 248/98 (OSNAPiUS 1999 r. nr 20, poz. 666); z dnia 2 czerwca 1998 r., II UKN 88/98 (OSNAPiUS 1999 r. nr 11, poz. 373); z dnia 16 grudnia 1997 r., II UKN 406/97 (OSNAPiUS 1998 r. nr 21, poz. 643); z dnia 10 grudnia 1997 r., II UKN 394/97 (OSNAPiUS 1998 r. nr 20, poz. 614) oraz z dnia 18 września 1997 r., II UKN 260/97 (OSNAPiUS 1998 r. nr 13, poz. 408).

Zasadny jest w związku z tym zarzut naruszenia przez Sąd drugiej instancji art. 378 § 1 k.p.c. Wynikający z tego przepisu (zdanie pierwsze) obowiązek rozpoznania sprawy w granicach apelacji oznacza zarówno bezwzględny zakaz wykraczania przez sąd drugiej instancji poza te granice, jak i nakaz wzięcia pod uwagę i rozważenia wszystkich podniesionych w apelacji zarzutów i wniosków. W konsekwencji, sąd drugiej instancji może - a jeżeli je dostrzeże, powinien - naprawić wszystkie stwierdzone w postępowaniu apelacyjnym naruszenia przez sąd pierwszej instancji prawa materialnego, niezależnie od tego, czy zostały wyknięte w apelacji, pod warunkiem, że mieszczą się w granicach zaskarżenia, zaś wynikający z brzmienia art. 378 § 1 zdanie pierwsze k.p.c. obowiązek rozpoznania sprawy w granicach apelacji powinien być rozumiany jako nakaz rozważenia wszystkich podniesionych w apelacji zarzutów (tak w wyroku z dnia 10 sierpnia 2010 r., I PK 41/10 LEX nr 667488).

W uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 1999 r., III CZP 59/98, (OSNC 1999, nr 7-8, poz. 124), której nadano moc zasady prawnej, wskazano że ustalenia sądu pierwszej instancji nie są dla sądu drugiej instancji wiążące, zatem obowiązek dokonywania ustaleń istnieje niezależnie od tego, czy wnoszący apelację podniósł zarzut dokonania wadliwych ustaleń faktycznych lub ich braku. Dokonanie przez sąd drugiej instancji ustaleń faktycznych umożliwia temu sądowi – stając się zarazem jego obowiązkiem –

ustalenie podstawy prawnej wyroku, a więc dobór właściwego przepisu prawa materialnego, jego wykładnię oraz podjęcie aktu subsumcji. Prawidłowe stosowanie prawa materialnego przez sąd drugiej instancji wymaga dokonania niezbędnych ustaleń faktycznych, koniecznych dla prawidłowego rozstrzygnięcia o zasadności procesowych roszczeń stron. Oczywiście jest, że sąd drugiej instancji musi samodzielnie dokonać materialnoprawnej oceny dochodzonego żądania. Nie może tego dokonać bez prawidłowo - zgodnie z zasadami prowadzenia postępowania dowodowego - ustalonego stanu faktycznego. Rozpoznanie „sprawy” w granicach apelacji oznacza, że sąd drugiej instancji nie koncentruje się jedynie na ocenie zasadności zarzutów apelacyjnych, lecz rozstrzyga merytorycznie o zasadności zgłoszonych roszczeń procesowych (w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych - o zasadności odwołania ubezpieczonego od decyzji organu rentowego). W orzecznictwie podkreśla się, że jakkolwiek postępowanie apelacyjne jest postępowaniem odwoławczym i kontrolnym, to jednak zachowuje charakter postępowania rozpoznawczego. Oznacza to, że sąd drugiej instancji ma pełną swobodę jurysdykcyjną, ograniczoną jedynie granicami zaskarżenia.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji na podstawie art. 398¹⁵ k.p.c.

O kosztach orzeczono po myśli art. 108 k.p.c.